

тривожний та іпохондричний типи. При анозогностичному типі реакції пацієнт відкидає ідею хвороби та її можливі наслідки. Він не визнає, що має захворювання, заперечує при цьому очевидні симптоми і покладається скоріш на випадкові обставини хвороби. З цієї причини вони часто відмовляються проходити обстеження та лікування.

Тривожно-сенситивний тип реагування характеризується переважанням тривожних симптомів і підвищеною гіперчутливістю до стресових факторів, пов'язаних із онкологією. Такі типи пацієнтів обов'язково потребують особливої уваги та психологічної підтримки, оскільки в них суттєво погіршується якість життя та ефективність лікування. Своєчасне виявлення та адекватне лікування тривожних розладів є запорукою покращення психічного стану онкохворих.

Ергопатичний тип реакції супроводжується поєднанням симптомів тривоги та порушень, пов'язаних із зосередженням на роботі або діяльності як способом подолання стресу, викликаного хворобою. Ергопатичні тривожні реакції потребують психологічної підтримки та допомоги у відновленні балансу між роботою та іншими сферами життя. Важливо допомогти пацієнтам знайти здорові способи впоратися з тривогою і стресом, пов'язаними з онкологією, не занурюючись при цьому в роботу або діяльність.

Сенситивний тип реакції призводить до того, що пацієнти стають надмірно стурбованими негативними враженнями. Такі пацієнти схильні до постійних і часто непотрібних вибачень, часто не наважуються звертатися за медичною допомогою навіть у разі загрозливих для життя станів, нерідко здійснюючи шкоду своєму здоров'ю. У таких пацієнтів відзначається підвищена боязкість, сором'язливість і збентеженість.

Реакції тривожного типу призводять до постійної тривоги з приводу несприятливого перебігу хвороби, можливих ускладнень, неефективності лікування і навіть небезпеки для життя. На відміну від іпохондричного типу, таких пацієнтів більше цікавлять об'єктивні дані (результати аналізів, висновки експертів) про свою хворобу, ніж їхні відчуття. Тривога часто зумовлена страхом, що захворювання суттєво вплине на їхній звичний спосіб життя на тривалий час. Іпохондричний тип пацієнтів надмірно стурбований власним здоров'ям, вони завжди акцентують свою увагу на результатах досліджень, аналізують спеціалізовану літературу і припускають, що мають безліч різних хвороб.

Висновки. Отже, кожен психотип онкологічних пацієнтів характеризується певними специфічними психологічними проявами. Важливим фактором є саме розуміння медиками цих психотипів, яке вимагає індивідуального підходу в наданні допомоги. Інтегративний підхід, що поєднує медикаментозне лікування та психотерапевтичну допомогу, може допомогти покращити якість життя пацієнтів, полегшити процес адаптації до хвороби та підвищити ефективність самого лікування.

Список використаних джерел

1. Афузова Г. В. Вплив психосоматичних порушень на психічну діяльність особистості. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2013. Вип. 23. - С. 315-317
2. Психосоматична медицина та загальна практика URL: <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/19/68> (дата звернення 28.04.2024).

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

ЛЕСЯ КАЛІЩУК,

КЗВО «Волинський медичний інститут»

Науковий керівник:

д-р. психол. н., доц. **ТЕТЯНА ПАСТРИК**

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ РЕГУЛЯЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Постановка проблеми. Докорінні соціально-політичні зміни, актуальність державного будівництва та духовного відродження нації, перехід до нового економічного

життя висунули на перший план питання про медичну освіту, особливо про підготовку спеціалістів для ефективної професійної діяльності в сучасних умовах. Саме в студентські роки в молодих людей формується інтенсивне розуміння своєї Я-концепції, самосприйняття та ідентичності, а навчальне середовище може надати можливості для прояву і зміцнення суб'єктивної позиції абітурієнта та створити оптимальні умови для самосвідомості на різних рівнях, особливо на професійному [2, 54].

Мета: емпіричне вивчення особливостей професійної культури майбутніх медичних працівників.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань було використано методiku дослідження вольової організації особистості (А. Хохлов).

Результати дослідження. Здійснивши порівняльний аналіз, можна відзначити, що здобувачі, які навчаються на старших курсах, мають розвинуті вольові якості на достатньому рівні. Найбільші відмінності спостерігаємо за шкалами «організація діяльності», «самостійність» та «наполегливість». Отже, робота над собою, цікавість до обраної професії, участь у багатьох практичних завданнях дають можливість студентам старших курсів розвинути такий характерологічний феномен, як вольові якості особистості. Слід пам'ятати про динамічність феномену «воля» та його здатність до вдосконалення через виховання і роботу на собою.

Порівняльний графік результатів ми відобразили на рисунку 1, де попереду відображено рівень вольових якостей першокурсників, а наступні ряди демонструють результати, які ми отримали, провівши діагностику четвертого курсу.

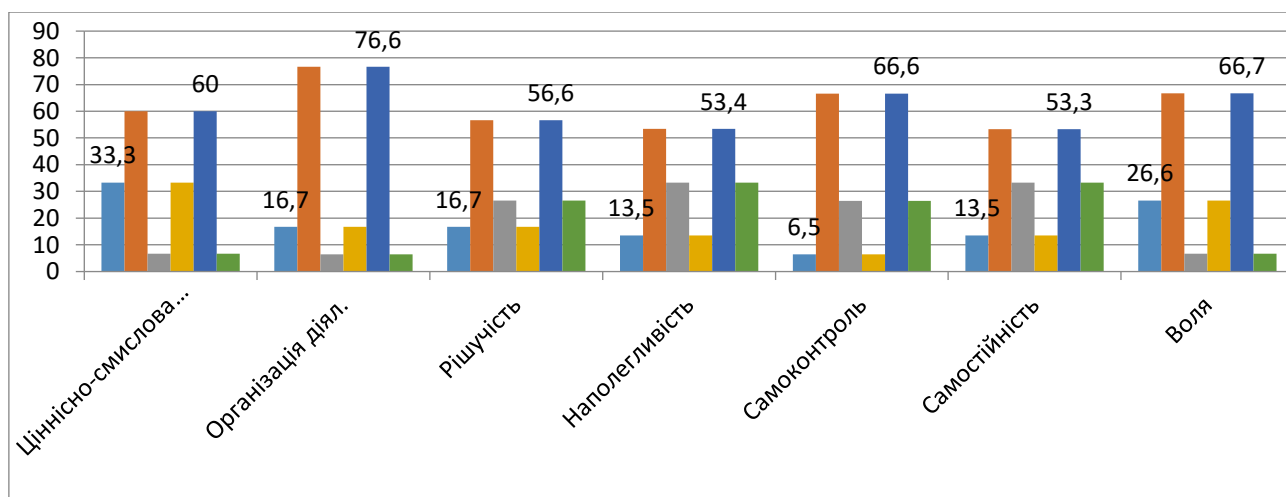

Рис. 1. Порівняльний аналіз рівнів вольової організації майбутніх медичних працівників

Тож на рисунку чітко видно, як змінюється вольовий аспект з віком та з розвитком знань, умінь і навичок. Навчання в закладі освіти, особливо здобуття професії медичного спрямування, формує волю, вміння навчатись, зосереджуватись, аналізувати матеріал, робити зусилля для організації власної діяльності та життя. Такі результати можуть бути зумовлені особливостями юнацького віку, саме такого періоду, коли формуються основні особистісні якості, здатність до самоорганізації своєї діяльності, побудови планів і досягнення цілей. Сила характеру проявляється в рішучих, позитивних і наполегливих діях, активності та здатності виконати завдання або досягти мети, незважаючи ні на які перешкоди. Справжня особистість повинна мати єдність усіх складових її елементів. Однак єдність особистості не виключає того, що в різних ситуаціях одна й та сама людина проявлятиме ці компоненти та характеристики по-різному [4, 107].

Низькі результати щодо проявлення вольових аспектів особистості можуть бути пов'язані з особливостями ціннісних орієнтацій першокурсників, а також зі складним адаптаційним процесом, який вони долають, навчаючись на першому курсі. Особливо, якщо говорити за тих здобувачів, які навчаються у Волинському медичному інституті Волинської

обласної ради на базі 9-річної школи. Тому тут можуть бути певні труднощі, щодо того, щоб взяти на себе відповідальність за своє життя, без контролю навчатись та відвідувати заняття.

Сила характеру проявляється у рішучих, позитивних і наполегливих діях, активності та здатності виконати завдання або досягти мети, не зважаючи на будь-які перешкоди. Справжня особистість повинна мати єдність у всіх елементах, що складають її індивідуальність. Однак єдність особистості не виключає того, що одна і та ж людина може по-різному проявляти ці компоненти і риси в різних ситуаціях [3, 65]. Проте зберігається і проявляється єдність елементів, з яких складається характер. Кожен з елементів, що складають характер, має певний ступінь інтегрованого прояву в кожній рисі характеру і в характері в цілому. Тому не можна говорити про концептуальні, інтелектуальні, емоційні чи вольові риси особистості. Особистість як специфічно індивідуальне, стійке і цілісне ставлення до різних аспектів дійсності може бути стійким або нестійким, повним або тотальним, визначеним або невизначеним.

Характер людини не тільки проявляється в її діях і вчинках, але й залишає на них відбиток. Іншими словами, це те, як людина поводить себе в тій чи іншій ситуації, як вона реалізує свої цілі, мрії, прагнення, бажання тощо. Важливим аспектом тут є характер майбутнього медичного працівника [1, 96]. Питання розвитку вольової поведінки в індивідуальному розвитку залишається важливим у сучасній психології. Її розвиток може розкрити механізми свідомої активності індивіда, спрямованої на взаємодію із зовнішнім світом та керування своєю поведінкою у зовнішньому світі.

Так, у більшості першокурсників домінує прагнення до особистої переваги, престижу та власного добробуту. Вони зосереджені на собі, власних інтересах і бажаннях, здебільшого не реагують на інших і розглядають свою роботу як можливість задовольнити лише власні інтереси. Студенти четвертого курсу мотивовані до спілкування, взаємодії та підтримання добрих стосунків у групі, виявляють зацікавленість у спільній діяльності, але не сприяють успішному виконанню поставленого завдання й часто їхня поведінка навіть ускладнює виконання завдання групою.

Висновок. Слід зазначити, що загалом усім новачкам необхідно розвивати свій рівень спонтанної організації, коли на відповідному рівні розвитку вони демонструватимуть здатність визначати свої цілі, шляхи та засоби їх досягнення з достатнім ступенем усвідомленості власних цілей. Професійне становлення майбутнього медичного працівника слід розглядати як формування особистості, під час якого усвідомлюються професійно важливі поняття і виробляються стратегії професійної поведінки. У більшості випадків студенти першого курсу не мають добре розвинених вольових якостей і потребують їх систематичного розвитку. У деяких студентів вольові якості розвинені на достатньому рівні, а невелика кількість студентів має вольові якості високого рівня в структурі особистості. Тому, щоб стати відмінним фахівцем і досягти поставлених цілей, першокурсникам необхідно працювати над своїми особистісними характеристиками та професійною компетентністю. Таким чином, завдяки своїй цілеспрямованості, зацікавленості в обраній професії та участі у виконанні низки практичних завдань, студенти старших курсів можуть розвивати таку рису характеру як сила волі. Необхідно пам'ятати, що феномен «сила волі» є динамічним і може бути вдосконалений шляхом виховання та самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Борисюк А.С. Професійна кар'єра як соціально-психологічний феномен. *Проблеми загальної та педагогічної психології*, 2007. Т.IX. Ч.4. с. 94-101.
2. Маковецький А. М. Формування морального світу особи та її ціннісні орієнтації в кризовий період життя : дис. д-ра соціол. наук : 22.00.04. Чернівці, 1994. 300.
3. Музика О. Л. Суб'єктно-ціннісний аналіз особистісного росту *Актуальні проблеми психології*. Київ, 2005. Т.7, вип. 5, ч. 2. С. 64-71.
4. Філоненко М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 334 с.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти